

Zevachim 97 by Rabbi Aharon Sorscher

www.shasilluminated.org For more shiurim on any Masechta go to

דף צז

בענין כל יום ויום נעשה גיעול לחבירו ובפלוגתא בין ר' טרפון לרבנן

רבי טרפון אומר בישל מתחילת הרגל יבשל בו כל הרגל וכו', ובגמ' איתא הטעם דכל יום ויום נעשה גיעול לחבירו. והתוס' לעיל דף צ"ו ד"ה ואם טש הק' דמ"מ מה שמבשל היום יש לו טעם של שלמים של אתמול ולכן היה צריך להיות אסור בלילה כשנעשה שלמים של אתמול נותר, ולמה אינו אסור משום דמביא קדשים לידי פסול. ותי' דהוי נ"ט בר נ"ט דהיתירא ואינו נעשה איסור, והביא ראי' מהגמ' דאף ע"י בישול אמרינן נ"ט בר נ"ט דהיתירא, ודלא כרש"י דסבר דאם בישל דגים בקדרה של בשר אסור לאכול בכוח דלא אמרינן נ"ט בר נ"ט דהיתירא דרך בישול. אבל תוס' הק' דהגמ' עבודה זרה דף ע"ו איתא דאם מבשל חטאת בקדרה יכול לבשל שלמים באותה קדרה דנעשה גיעול לחבירו, והתם הוי איסורא דהחטאת אסור לזרים וחוז' לקלעים ואינו יכול לומר דהוא נ"ט בר נ"ט. ולכן תי' תוס' דכיון דהוא מין במינו ומדאורייתא מותר ברוב ואף דמדרבנן בעינן שישים לא גזרו רבנן לגבי קדשים דאוקמי אדאורייתא, וכ"כ הרא"ש פרק ח' דחולין סי' כ"ג.

ובהא דחולק רבנן על ר' טרפון הגר"א סי' צ"ד כתב דלרבנן בעינן הגעלה ובישול אין לה כל תנאי הגעלה והכי פסקינן דבעי הגעלה ובישול לא נתקיים הלכות הגעלה, והא דבמס' עבודה זרה הביא הדין של כל יום ויום נעשה גיעול לחבירו לא קיימא כן במסקנא.

אבל הרשב"א בבית ד' שער ד' פסק דכל יום ויום נעשה גיעול לחבירו והובא בטור יורה דעה סוף סי' צ"ג, והרשב"א הביא הגמ' עבודה זרה ע"ו דהק' דכאן אמרינן השפוד והאסכלא מגעילין ברותחין וקשה דשם איתא דביענן ליבון, ותי' דכל יום ויום נעשה גיעול לחבירו. ותמוה הא עכ"פ ליכא ליבון, וביאר הרשב"א דבהיתירא בלע לא בעי הגעלה או ליבון אבל כל שבישל בה הוקלש הטעם וכל שהוא היתירא לא נעשה איסור דומיא דנ"ט בר נ"ט. ולכן פי' הרשב"א הלכה למעשה דאם בישל בשר בקדרה ואח"כ בשל מים אמרינן דנעשה גיעול ועכשיו יכול לבשל חלב והא דבעינן הגעלה הוא רק באיסורא בלע. והב"י סוף סי' צ"ג הביא ראיות מראשונים דלא אמרינן כן, ומן הראיות שהביא הוא דהתוס' והרא"ש כתבו דגבי קדשים לא גזרו רבנן כשהוא מין במינו. והנקודות הכסף סוף סי' צ"ג כתב דאין ראי', דאם נאמר דאף אם יש בליעות דאיסורא נמי לימא דלא גזרו ולמה בעינן הסברא של כל יום ויום נעשה גיעול לחבירו, ומוכרח דלא אמרינן כן אלא כשהבליעה בבשר היה קודם האיסור, אבל כל שכבר נאסר הבליעות לא אמרינן לא גזרו, ועיין חוות דעת שם.

וצ"ע דהרשב"א דסובר פסקינן כהסברא של כל יום ויום נעשה גיעול לחבירו למה חולקים רבנן על ר' טרפון ויכול לומר דלדעת הרבנן אף אם אין התבשיל נאסר מ"מ צריך מריקה ושטיפה משום ביעור נותר וכדלעיל בהשיעור דף צ"ו וכן איתא בחוות דעת שם, ולתוס' והרא"ש דסובר דכל שאינו אוסר התבשיל לא בעי מריקה ושטיפה צריך לומר דלא קי"ל הדין של נעשה גיעול לחבירו, או דהוי קולא לענין קדשים.

וחכמים אומרים עד זמן אכילה וכו', ועיין תוס' דגרס ממתין לה כל זמן האכילה, ולדעת התוס' אין חייב מריקה ושטיפה עד שנעשה נותר וכן דעת הרא"ש והר"ן והרמב"ן וכמו שכתבתי לעיל ריש דף צ"ו. אבל דעת הרמב"ם הלכות מעשה קרבנות פרק י"ח הלכה י"א דצריך מריקה ושטיפה "עקב אכילה" ואינם מניחים עד זמן אכילה שניה. והק' הגרי"ז בספרו על הרמב"ם דא"כ מה הפי' בר' טרפון דנעשה גיעול לחבירו הא בעינן מריקה ושטיפה אף אם לא נעשה נותר. ותי' הגרי"ז דבהא פליגי דלר' טרפון אין דין לעשות מריקה ושטיפה באותו יום ולרבנן צריך לעשות באותו יום, ולר' טרפון אה"נ דעושים מריקה ושטיפה אחר הרגל על כל האכילות. והגרי"ז הוכיח זה מהא דהספרא יליף מקרא דיכול להשתמש בה ב' או ג' פעמים בלא מריקה ושטיפה, דאם מריקה ושטיפה הוא רק משום נותר מה ס"ד לאסור להשתמש ב' או ג' פעמים. עוד דיין

מהתוספתא דאיתא שם לר' טרפון צריך לעשות מריקה ושטיפה בסוף, ומוכח דיש קיום של מריקה ושטיפה אף על אכילה הראשונה דאל"ה מאי קמ"ל.

והגרי"ז הביא הרמב"ם בפ"י משניות וסבר דכוונתו כמו שאמר, אבל משמעות פ"י המשניות הוא דאף לר' טרפון צריך מריקה ושטיפה סוף היום, ולרבנן צריך מריקה ושטיפה מיד בסוף האכילה וא"א להמתין עד סוף היום, והא דיכול לשנות ולשלש הוא רק מיד באותה אכילה אבל צריך למרוק קודם אכילה שניה, ועיין ח"י הריטב"א ראש השנה דף ה' דפ"י גם כן להדיא דלר' טרפון בעינן מריקה ושטיפה בסוף היום ולרבנן בעינן בין כל אכילה ואכילה. [ואיני מבין פ"י הגמ' כל יום נעשה גיעול לחבירו לפי פ"י זה].

ביסוד דין מריקה ושטיפה

ת"ר מריקה ושטיפה בצונן דברי רבי וחכמים אומרים מריקה בחמין ושטיפה בצונן וכו' עיין כל הסוגיא. ומפ"י רש"י ותוס' כאן ולעיל דף צ"ו ע"ב קודם המשנה פירוש דלרבנן מריקה הוא הגעלה ושטיפה הוא שטיפת צונן אחר הגעלה, ולרבי מריקה ושטיפה הוא מלבד הגעלה, ולרבי מריקה ושטיפה שתיהם הוא שטיפת צונן אחר הגעלה. והגרי"ז ביאר דלרבנן מריקה ושטיפה הוא להכשיר את הכלי, ולכן ילפינן מגיעולי נכרים דהוי בחמין. ולרבי אין מריקה ושטיפה להכשיר את הכלי, וצריך הכשר מלבד מריקה ושטיפה.

ומהרמב"ם הלכות מעשה קרבנות פרק י"ח הלכה י"א מבואר דאין צריך הגעלה כלל, אלא אף לרבנן מריקה הוא כמריקת כוס ושטיפה כשטיפת כוס והא בחמין והא בצונן, והוא ערוי ולא הגעלה, ורק גבי שפוד ואסכלא כתב דבעינן הגעלה, וש"מ דשאר כלים לא בעינן הגעלה. והא דלא בעינן הגעלה ביאר הרדב"ז דהוא משום נותן טעם לפגם, והגר"ח על הש"ס והמקדש דוד כתבו דאין דין נותר על הבליעות. וכתב הגר"ח דאף דלא בעינן הגעלה מ"מ אין הכשר הכלי בלא מריקה ושטיפה ואם השתמש בהכלי בלא מריקה ושטיפה המאכל אסור. והגרי"ז הביא התוספתא פרק י' דזבחים דמרק ולא שטף שטף ולא מרק יאכל כחמור שבהם, והביא דהר"ש על הספרא ביאר התוספתא דאף דלא בעינן שטיפה להסיר הבליעות דשטיפה הוא מבחוץ אבל מאחר דהתורה מצריך מריקה ושטיפה אינו מותר בלא מריקה ושטיפה וכדעת הגר"ח. והתוספתא איתא דאין חובת מריקה ושטיפה בכלי גללים כלי אבנים כלי אדמה, והיה יכול לפרש דודאי בעינן הגעלה אלא דלא בעי החומרות של מריקה ושטיפה, אבל הרמב"ם כתב דלא בעינן אלא הדחה בלבד, והרדב"ז כתב דלא בלעי, אבל צ"ע דלכא"ה הם בלעי, וש"מ דבלא הדין של מריקה ושטיפה לא בעינן הכשר משום נותן טעם לפגם או נותר אינו חל על בליעות והדין של מריקה ושטיפה הוא מה שעושה דטעון הכשר ובכלי אבנים כלי גללים וכלי אדמה דלא בעי מריקה ושטיפה לא בעי שום הכשר. והגר"ח הק' א"כ למה כתב הרמב"ם גבי כלי חרס דבחטאת בעי שבירה אבל בשאר קרבנות בעי מריקה ושטיפה, מהיכי תיתי, אם אין גזרת הכתוב של מריקה ושטיפה אין מקום להצריכו דלא נאסר, ות"י הגר"ח דמאחר דבחטאת בעי שבירה ש"מ דכלי חרס בעי הכשר, רק בחטאת בעי שבירה ובשאר קרבנות מריקה ושטיפה סגי.